

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 2.

Den 13 Januar 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

Iblandt de mange Ulykker, der kunne ramme et Land, er Udbredelse af smitsomme Sygdomme unegteligen en af de mindste. Samtlige Borgere i Staten have derfor Ret til at fordre Collegiernes yderste Opmærksomhed henvendt paa at standse de smitsomme Sygdomme, der opkomme i Landet, og afværge, at de, der herse paa fremmede Steder, ikke indbringes. Bekjendtgjørelse af de hertil sigtende Foranstaltninger, der have saa megen Indflydelse paa hver Mandes Rolighed, haaber man altsaa vil være ligesaa hjærkommen, som nyttig. Iblandt de Sygdomme, som i Lande under den danske Regiering have ytret sig, er ingen saa farlig, og for Folkemængden ødelæggende, som den, under Navn af Radesyge allerede for mange Aar siden i Norge udbrødte, og af de, der herse paa fremmede Steder, den under Navn af Pest bekjendte; den første svækker og ødelægger Menneskeslægten langsomt og i mange Generationer, uden at

at man endnu med Bished kan vide, om og naar den skal ophøre; og den sidste henriver pludseligen en Mængde Mennesker paa ethvert Sted, hvor den opkommer eller henbringes, uden at man endnu veed noget andet Middel til at standse den, end at høre al Omgang med det besangte Sted, og overlade dets ulykkelige Beboere til deres egen sorgelige Skjebne. Med Hensyn til Foranførte, vil dette Blads Udgivere meddele stykkeviis, hvad der, i den senere Tid er foranstaltet, for, om muligt, at standse den første, og afvende den anden, af disse Landeplager, og i dette Numer begynde med det, der har til Hensigt at forebygge Pestens Indbringelse.

I Anledning af Fregatten *Ethetis*'s Hjemkomst fra Tunis og Algier, begjærede Admiralitets- og Commissariats-Collegium Quarantaine-Commissionens Berættning, om bemældte Fregat kunde meddeles Practica, eller skulde underkastes Quarantaine. General-Adjutant Lovensørn undersøgte Skibets Tilstand; og da Consul Olsen fra Tunis, hvor Pesten herskede stærkt, med al fornøden Forsigtighed var tagen ombord, da samme Forsigtighed iagttoges i Algier, hvor man sagde, der begyndte at ytre sig nogen Pest, og Skibet paa Hjemrejsen aldeles ingen Communication havde haft med noget Land eller Skib, og ingen Varer, end sine Continuat-Varer, paa samme vare komne ombord; da fremdeles hele Mandskabet var frisk, og Gilleleje og Høisingers Løtser vare forblevne ombord, samt 36 Dage vare forløbne siden

tiden Skibet forlod Algier, og der saaledes ifkun manglede fire Dage i de 40, som ere den antagne Regel for Quarantaine-Tid, saa svarede Quarantaine-Commissionen Admiralitetet, at Fregatten kunde gives Practica, med den Reservation, at dens Chef, General-Adjutant Fisker, gjentaget erklærede bestemt, at være vis paa, at ingen Contumats-Varer i Skibet være indtagne, eller under Rejsen nogen mistænkelig Sygdom havde yttret sig blandt Mandſkabet ombord.

Alt dette tilmeldte Quarantaine-Commissionen Cancelliet udsærligen under 9 Aug., og tilføjede det Onſke, at den forhæn foreslagnæ Quarantaine-Indretning i Norge *) maatte iværksættes. Under følgende Dags Dato tilskrev atter Quarantaine-Commissionen Cancelliet, at, foruden Nødvendigheden af forhæn udgivne Anordningers Iværksættelse, erindrede den, at Skibe fra Middelhavet kunne muligen directt hjemkomme gennem Sundet, og ej have erhholdet Kundskab om disse Anordningers Fornødhelſe: det tørde derfor være nyttigt og nødvendigt, at Magistraten i Helsingør fik Befaling i Henseende til Færgesolkene, at disse ej maa gaae over i noget Skib, førend de have underrettet sig om, at det har Sundhedspas, hvis det kommer fra Middelhavet; og, om det mangler samme, og enten har mistænkte Varer inde, eller kommer fra mistænkelige Steder, da

bor

*) Om denne vil man med det Første meddele en særskilt udsærlig Beretning.

bør Skibet beordres, at gaae strax til Kjøbenhavn, og lægge sig til Ankers i Nærheden udenfor Bagtskibet, særdeles i den saa kaldte Syderende, eller udenfor det almindelige Løb, samt gjøre Tegn med Sjouv, (da ved Helsingør ingen Lejlighed er for saadant Skib at forblive, og Commissionen troer det umuligt for Bagtskibet sammesteds, at iagttage det i Forordningen af 28 Oct. 1771 Paabudne.) Fremdeles skulde Magistraten indføre Færgesolkene, at de saa meget muligt give Afgt paa de Skibe, som formenes at komme fra Middelhavet; og i øvrigt paasee, at man i Helsingør iagttager al mulig Forsigtighed herved. Saadanne Skibe, som passerede uden at klarere, maatte siden efter fra Kjøbenhavn erlægge deres øresundske Afgifter, og Færgemanden mælde det paa Toldkammeret. Det vilde og være fornødent, at anmode Admiralitetet om at tillægge Bagtskibet paa Kjøbenhavns Rehd Befaling, at indhente saadant her ankommende Skibs Declaration, og strax tilfjendegive det for Hogen af Quarantaine-Commissionen, som da skulde iagttage det Fornødne. Endeligen bemærkede Commissionen, at det maaskee var fornødent, at vedkommende Amtmand fik Befaling til at publicere i Fisterlejerne og Stederne ved Kysterne det Passelige af bemældte Forordnings 13 §; endnu tilføjedes, at Stæderne Eckersforde, Flensborg og Apenrade have adskillige fra Middelhavet directe hjemkommende Skibe,

be, der vel og gjøre nogen Besaling fornøden for de Stæder.

(Fortsættelsen følger.)

Ved Skrivelse af 16 Sept. f. A. til Stiftamtmanden i Island er al Medicament-Handel der i Landet, uden af dertil privilegerede Apothekere, under Straf af Varesnes Confiscation og en passende Mulet, forbuden, ligesom ved Rescript for Norge af 17 Jan. 1783 er fastsat.

Under 1 Dec. f. A. er igjennem Admiralitetet udgiven en Tart, hvorefter det i Helsingør privilegerede Lotselskab for Fremtiden, fra 1798 Mars Begyndelse, skal nyde Betaling for forrettet Lots-Tjeneste, efter Skibenes Dybgaaende. De øvrige Bestemmelser ved denne Tart ere af følgende væsentlige Indhold:

Foruden Betalingen for Lotsning erlægges Skriverpenge til Lots-Bogholder og Kassereren for Lots-Sedlens Udstedelse m. v.; skulde Nogen forlange Lotsning fra Helsingør til Landskrone eller Malmøe, da skeer Betalingen efter Tarten i Forhold til Vejens Længde; naar et Skib under Lotsningen fra Helsingør til Kullen nådes til, at vende tilbage til Helsingørs Rehd, og det begjeres af Lotsen, at bringe det tilbage, da, hvis Lotsen endnu er ombord, betales foruden den fulde Lots-Hyre for Udlotsningen, det Halve for Tilbage-Lotsningen; men har Lotsen med den Commanderendes Minde for-

forladt Skibet, og der gøres Signal for Lots, da, om end den samme kommer ombord igjen, nyder han fuld Betaling for Tilbagelotsningen; saalænge Lotsen er ombord paa et Skib nyder han, foruden Lotspengene, fri Kost og Taring, men opholdes han paa Skibet over et Eetmaal, da betales ham 48 ß for hvert følgende Eetmaal, og den overskydende kortere Tid efter samme Forhold; Skipperen er ikke forbunden til at give Lotsen Drifkepenge, men hvad der frivilligt gives, vedkommer ikke Betalingen for Lotsningen, men er en Godhed, Lotsen selv nyder: understaaer derimod nogen Lots sig, at fordre flere Lotspenge, end Tarten fastsætter, forbrøder han derved sin Lots-Tjeneste; endeligen, dersom Skipperen angiver sit Skibs største Dybgaaende for mindre, end det er, bøder han for hver Fod, han angiver mindre, efter danske Lovs 4 — 3 — 24.

Under 8 Dec. s. A. er det, ved Rescript til Sjællands Biskop, fastsat, at Indkomsterne for Jordspaafastelse for de Liig, som herefter fra Nicolai Menighed begraves, saavel her i Kjøbenhavn, som paa Assistance Kirtegaarden, skulle deles i tre lige Dele, mellem Sognepræsten og de to Capellaner.

I Anledning af en til Cancelliet indkommen Forespørgsel ere samtlige Amtmænd i Danmark under 23 December sidstleden tilfrazdte: at, i Henseende til Elende Foreninger, for saa vidt de til Huusmands Lodder

ud.

udlagte Jorder angaaer, bør Foreningen paa de Steder, hvor Huusmandslodden ikke er indbegreben under Bondernes Hartkorn, men skildsat særskilt fra Byens øvrige Hartkorn, indgaaes med Huusmanden, som er i Besiddelse af Jorden, og Afgiften for Tienden betales af ham directe til Præsten; men, hvor Huusmands-Jorden er indbegreben under Bondens Hartkorn, bør Foreningen om Tiende-Afgiften sluttet af Bonden, fra hvis Løb Huusmands-Jorden er afmaalt, og den aarlige Tiende-Afgift udredes af Bonden, imod at denne igien oppebærer af Huusmanden en forholdsmæssig Erstatning derfor, hvis Bestemmelse, saafremt Bonden og Huusmanden ikke i Mindelighed kan forenes derom, bør skee paa samme Maade, som ved Forordningen af 8 Junii 1787 § 1 Littr. C er foreskrevet i Henseende til Bestemmelsen af den Afgift, som Huusmanden skal erlægge til Bonden for Brug af Jorden.

Efter Ansøgning fra endeel Slagelse Byes Indvaanere om, at Byens Jorder maatte worde udfisktede tilligemed de offentlige Stiftelsers, hvilken Ansøgning af Byens Magistrat blev understøttet, tilmældte Cancelliet Stiftamtmanden, under 23 Dec. f. A., at bemældte Jorder kunne opmaales og udfisktes, i Overeensstemmelse med hans Erklæring, hvori han ytrede, at den paa Jorderne høstende Græsnings-Rettighed for Uavlsbrugerne vel kunde foranledige Banskeligheder, men at han meente, at de Tilstigheder, som derover kunne

kunde reise sig, ved hans og Landvæsens-Commissariernes Mellemhandling kunde bilægges.

I Anledning af en indkommen Forespørgsel, om en Proprietair ex officio er pligtig, at tiltale og erhverve Dom over Cautionisten for en undvigt Reserve, som i Følge Forordningen af 20 Junii 1788 § 4 var stavnsbunden, men med Proprietairens Tilladelse given Amtspas at opholde sig i Kjøbenhavn, er Stiftamtmanden over Sjællands Stift, under 6 Jan. d. A. fra Cancelliet tilskrevet, at da det er Amtmanden, som antager Cautionisten for den endnu til Godset hestende Reserve, der med Godsejerens Tilladelse søger Amtmandens Pas for at tjene udenfor Districtet; saa bør og Amtmanden ligeledes tiltale Cautionisten, naar denne ikke godvillig vil opfylde den med Amtmanden indgange, og paa Forordningen grundede, Forening.

For at lette Arrestanternes Kaar under Arresten, hvis Øjemed blot er, at forsikre sig deres Ellstedeblivelse, og ingenlunde, derved at tilføje dem nogen Straf, har det kongl. Generalitet ladet samtlige Regimenter og Corps i Danmark, Norge og Holsteen forsyne med Straa-Madratter og dito Hovedpuder, hvorpaa Arrestanterne kunne ligge.

Justitsag.

I Gudum Cogn, Skodborg Herred, Ringkjøbing Amt, Ribe Stift, døde i Dec. 1793 meget pludseligen
Effe

Effe Kochholm, hvilket gav Anledning til Mistranke om, at han ved Forgift var ombragt. Efter Rettens Foranstaltning holdt derfor vedkommende Chirurgus Obductions-Forretning over den Afdødes Legem, og fandt dette i en Tilstand, hvilken, sammenholdt med, at den Afdøde var meget kort syg, havde stærk Brækning, en ulæstelig Tørst og Diarrhoe, gav Obducenten Formodning om, at den Afdøde var død af Gist. Vedkommende Stiftsphysicus, til hvis Betænkning Obductions-Forretningen sendtes, ytrede, at mineralske Gister, og in specie Rottkrudt, foraarsage netop de i Forretningen omskrevne Tilfælde, saa at, skriver han, der haves Grund nok til den stærkeste Formodning om, at Effe Kochholm er dræbt ved Gist.

Hans Hustru, Anne Marie Mortensdatter, tilstod i det præliminaire Forhør den 25 Dec. 1793, at have, efter sin Tjenestepiges Anne Marie Christensdatters Raad, givet sin Mand Rottkrudt paa et Smørrebød, for at blive af med ham, samt at hun selv gav ham Smørrebødet, hvoraf han spiste, og hvorefter han strax blev syg; hun tilstod end videre, under 27 Dec. s. A., at have givet sin Mand Rottkrudt ind i Øl kort efterat han havde faaet det paa Smørrebødet. Anne Marie Christensdatter har til samme Tid tilstaaet, at hun havde hentet noget af Rottkrudtet i Hølskebøe efter en Præste-Attest, den hun under falskt Føregivende havde forskaffet sig; at hun vidste, hendes Madmo-
der

der dermed vilde forgive sin Mand, og at de adskillige Gange havde talt derom i Anledning af en anden Mands Død der i Byen, som de troede, at være forgivet. Under senere Forhør have begge Delinquentinderne søgt, men usammenhængende og modsigende, deels at benegte, deels at besmykke, hvad de forhen havde tilstaaet, og især villet undskylde Rottkrudtets Brug dermed, at Else Kochholms Hustru derved vilde vænne ham fra den stærke Brændeviinsdrif, hvortil han var hengiven, og under hvis Virkninger han ofte mishandlede hende.

Med Nørre-Jyllands Landstingsret den 30 Juni 1797 blev kjendt for Ret: "Anne Marie Mortensdatter bør af Skarpreteren at knibes med gloende Tænger, først udenfor det Sted, hvor Mordet er begaaet, og derefter trende Gange imellem Gjernings- og Retterstedet, og allersidst paa Retterstedet; dernæst hendes højre Haand og siden Hovedet med Øre at afhugges, hvorpaa Legemet bør lægges paa Stejle, og Hovedet tilligemed Haanden at fæstes paa en Stage over Legemet; dernæst bør hun have sin Hovedspid og Jord, om hun nogen er ejende, til Kongen forbrudt. Anne Marie Christensdatter bør bøde fuld Mandebod, trende 18 Lod Sølvs, som er 27 Rd. samt end videre at hensættes til Arbejde i Viborg Tugthus hendes Livs tid. De paa disse Delinquentinders Arrest og Forflegning med flere paagaende Omkostninger udredes af deres Bo, saavidt tilstrække kan, og Resten af vedkom-

"mende

"mende Amt efter Øvrighedens foregaaende Revision og
 "Decision, dog undtages derfra alle medgaaende Omkost-
 "ninger fra 30 Januar 1796 til 30 Junii 1797,
 "hvilke af Underdommeren, Landvæsens-Commissair Lin-
 "dahl, og Actor, Procurator Zimmermann, Een for
 "Begge, og Begge for Een, bør udredes m. v." Hjem-
 "tingsdommen, assagt af Meddomsmændene, med hvilke
 Herredsfogden ej var enig, inden Skodborg-Bansfuld
 Herreders Ret den 29 Marts 1797, har derimod til-
 fundet begge de Tiltalte at arbejde i Viborg Fugthuus,
 hver i sex Aar, samt betale Actionens Omkostninger
 m. v.

Bed Højesterets-Dom, assagt den 4 Nov. 1797
 stadfæstedes den foregaaende Nørre-Jyllands Landstings
 Dom i det Væsentlige, ikkun at de Anne Marie Chri-
 stensdatter idømte trende 18 Lods Solvs Bøder skulde
 bortfalde.

Cancelliet henstillede oftnævnte Anne Marie Mor-
 sensdatters Benaadning til Kongens allerhøjeste Godt-
 befindende, dog med den Anmærkning, at man paa
 Grund af, at en saadan Misgjerning, begaaet med
 Overlæg af en Kone paa sin Mand, er meget farlig,
 ikke sandt sig besøjet til at indstille hende til Fritagelse
 for Livsstraf, men alene, at hun forskaanes for Knib-
 ning med gloende Tænger.

Bed Rescript til Amtmanden over Ringkjøbings
 Amt har Kongen under 5te d. M. approberet ovenan-
 førte

førte Højesterets-Dom, dog med den Formildelse, som af Cancelliet var foreslagen.

Blandede Efterretninger.

Da de Handlende i Skeen, efter Indberetning fra Stiftamtmanden over Aggershuus Stift, formeen-
te, at Byens Privilegier af 23 Sept. 1735 og 14
Nov. 1749, i Henseende til Skibenes otte Liggedage,
i hvilke Byens mindre Formuende alene torde købe
Korn og Fedevarer, vare hævede ved Forordningen af
1 Febr. 1797, dens 157 §, saa har Cancelliet corre-
sponderet derom med General-Toldkammeret, og, i
Følge dets Svar, under 9 Dec. f. A., tilmældt Stift-
amtmanden, at det forbliver ved Privilegierne, samt
at den omhandlede Forordning aldeles ikke har gjort no-
gen Forandring i de før bemældte Kjøbsfæd, ligesaa li-
det, som for det øvrige søndensjældske Norge, bevilgede
Liggedage.

Efter Forespørgsel fra Biskoppen i Christianssand
har Cancelliet ved Skrivelse af 23 næstefter tilladt, at
Mennonisten M. A. Appel, Maler af Profession, fød
i Harlingen i Friesland, 26 Aar gammel, og gift med
et lutherisk Fruentimmer i Christianssand, maa døbes,
hvilket forhen ej er skeet, da Børn aldrig, og sjelden
Børne under det 25de Aar, døbes, efter den Religion,
i hvilken han er opdragen. Cancelliet gav sin Tilladelse
paa Grund af Biskoppens Vidnesbyrd om hans Sæde-
lighed

lighed og gode Religions-Kundskab, samt under Vilkaar af foregaaende Underviisning.

I Anledning af Kjøbenhavns Magistrats Forslag, har Cancelliet indladt sig i Brevverling med Departementet for de udenlandske Sager, om der ikke ved den svenske Regjering kunde, til Fordeel for Kjøbenhavns Indvaanere, bevirkes en partial Ophævelse af det i Overrige gjældende Forbud paa Brændes Udsørsel. Besmældte Departement gjorde ved Gesandtskabet i Stockholm Forsøg herpaa; men dette var uden forønsket Virkning. De Harsager, hvorfor det svenske Ministerium troede, at burde afflaae Anmodningen, vare fornemmeligen, at Brænde-Udsørsel, der er forbuden ved ældre Anordninger, fornyede ved en Tarif af 1782, vilde udsætte Landet selv for Brændemangel, da Priserne allerede ere stegne højt, indtil 8-10 Rdlr. for Favnen, og Brændet endda noglesteder neppe er at faae. Under 6 Jan. har Cancelliet herom underrettet Kjøbenhavns Magistrat.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sognekalder i Sorø, som ved kongl. Resolution nu er adskilt fra Vedersborg og Kindertofte, 400 Rdlr., hvoraf de 200 Rdlr. ere fast Løn. Spydeberg Sognekald i Aggershuus Stift 294 Rdlr. Det residerende Capellanie i Vejle, samt Hospitals Præste-Embedet sammesteds og Sog-

Sognekalbet til Bindinge 392 Rdlr., hvoraf den forrige Capellan Pæber Winther nyder Nyefirke Konge-Korn, tiende, saamt Bindinge Sogns Korn- og Øste-Tiende af 97 Tdr. Hartkorn.

Under Rentekammeret: Inspectoratet ved det Kjøbenhavnske Classe-Lotterie; den afgangne Inspecteur var tilstaaet aarligen 1000 Rdlr.

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 10 Jan. er Justitsraad og Amtmand Petersen allernaadigst udnævnt til Præsident i Christiania. Sørenskriver N. E. Bonnevie til Sørenskriver i Nummedal og Sandsvær, og Pr. Lieut. J. B. Gottsche i hans Sted til Sørenskriver i østre Raabøigdelauget; denne Sidste er tillige udnævnt til Cancellieraad. Ob. Aud. og Sørenskriver Brandt til Sørenskriver i Nordhordlehn, og Copiist A. A. Risnig i hans Sted til Sørenskriver i Østerdalen; denne Sidste er tillige udnævnt til Cancellie-Secretair. Pr. Lieut. Bockmann i Søe-Etaten til Sørenskriver i Guldalen, og tillige udnævnt til Cancellieraad. Herredsfoged Narøe til Sørenskriver i Sundsjord. Byfoged Marstrand i Christiansund til Sørenskriver i Nyefølke, og i hans Sted Auditeur og Regiments-Quartiermester Hjort. Exam. jur. Joh. Fr. Hansen til Sørenskriver i Carmsund og Hæsbø. Under 12 Jan. er den pers. Capels

Capellan i Stange, P. W. Juel, confirmeret som Præst ved Tugthuset i Christiania.

Under det tydske Cancellie: Under 2 Jan. er Cand. jur. N. J. M. Noodt af Oldesloe bestilt til Underrets-Advocat; ligeledes Raadmand M. Rohls og Underrets-Advocat M. Grawert, begge i Jæbhoe, til Notarier. Under 5 Jan. er Amtsforvalter E. M. W. Langheim i Rendsborg udnævnt til Med-Commissarius ved de flesvig-holsteenske Skolesonds Forvaltning i den afgangne Amtsforvalter Weises Sted.

Under Generalitetet: Den 5 Jan. ere følgende avancerede: Ved det flesvigiske Ryttér-Regiment: Second-Ritmester H. v. Jacobsen til virkelig Ritmester og Chef for den ved Major v. Lautrups Afgang vacante Escadron; characteriseret Ritmester v. Wilbenradt til Second-Ritmester; characteriseret Premier-Lieutenant v. Hoff til virkelig Premier-Lieutenant; de characteriserede Second-Lieutenanter v. Paulsen til virkelig Second-Lieutenant, og v. Monrad til virkelig Cornets Gage, samt H. v. Bardenfleth til extraordinair Cornets Gage. Ved det andet tydske Infanterie-Regiment: den ældste Stabs capitain v. Müller til virkelig Capitain og Chef for det ved Capt. v. Fahlslans Død vacante Compagnie; characteriseret Capitain v. Bruun til Stabs capitain; characteriseret Premier-Lieutenant v. Bauditz til virkelig Premier-Lieutenant; Fændrik v. Falckenberg til virkelig Second-Lieutenant, og Fændrik v. Prydz til virke-

lig

lig Fændriks Gage, samt Fri-Corporal v. Meidel af det
Nesv. Inf. Reg. til virkelig Fændrik i samme.

Under General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegio: Under 11 Oct. f. A. er Second-Lieutenant S. E. v. Somm beffikket til Premier-Lieutenant ved Garnisonen i Tranquebar, samt til Chef for det første Compagnie Sipajer i samme Garnison; den ved Artillerie-Compagniet sammesteds ansatte Ober-Constabel C. E. Götting til Second-Lieutenant ved bemældte Compagnie; ligeledes er Fændrik U. v. Schnell ved Kronprindsens Regiment ansat som Lieutenant à la suite ved Garnisonen i Tranquebar. Under 22 Nov. f. A. er Chirurgus J. F. L. Gueinkius i Frederiksnagor beffikket til Chirurgus paa bemældte Loge; Cand. jur. Georg Dachneß ligesaa til Copiist ved det kongl. Gouvernement i Tranquebar, med Prædicat af kongelig Fuldmægtig.

Under Magistraten: Den 5 Jan. er Fuldmægtigen ved Stads-Conducteurs Contoit D. Berg beffikket til Bægter-Inspecteur i den efter Ansøgning entledigede Inspecteur Esderbergs Sted, dog vedbliver denne Tjenesten indtil 1ste Julii, til hvilken Tid hiin tiltræder samme.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Numer, der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.